

Målsettinger for hjorteviltforvaltningen 2026-2028 i Hattfjelldal kommune

Innhold

1. Innledning.	3
2. Lovgrunnlag	3
3. Nasjonale føringer	4
4. Forvaltningsnivå for hjortevilt	4
5. Regionale og kommunale målsettinger	5
6. Status for forvaltningen i i Hattfjelldal kommune	6
6.1 Minsteareal	6
6.2 Bestandsmål og utvikling	6
6.2.1. Rådyr	6
6.2.2.Hjort	7
6.2.3. Elg	8
7. Målsettinger for hjorteviltforvaltningen i Hattfjelldal kommune	14
7.1. Elg	14
7.2.Hjort	15
7.2.Rådyr	16
8. Tiltak for måloppnåelse	16
8.1. Beitetaksering	16
8.2. Gode bestandsplaner	16
8.3. Kommunens retningslinjer for kvoter/jakt.	17
9. Anvarsfordeling	17
10. Aktuelle frister for jaktleder og valdansvarlig	17

1. Innledning

Hattfjelldal kommune har store utmarksarealer og jaktbare bestander av både elg, hjort og rådyr. Kommunens oppgave er å sikre at hjorteviltet forvaltes, i samarbeid med jaktrettshavere og i henhold til gjeldende lover og forskrifter. Målsettingene vedtas politisk og setter de ytre rammene for forvaltningen, og grunneiernes jaktrettigheter er det viktigste verktøyet i forvaltningen.

Alle målsettinger i viltforvaltning skal forankres i lovverk. I henhold til *Forskrift om forvaltning av hjortevilt* (FOR-2016-01-08-12) skal kommunen legge til rette for en forvaltning av hjorteviltet som, innenfor de nasjonale rammene, er tilpasset lokale forhold og basert på lokalkunnskap og fagkunnskap. Målsettingene skal være utviklet i samarbeid med jaktrettshavere og aktuelle interesseparter innen skog- og landbruk..

I henhold til hjorteviltforskriften, "§ 3 *Mål for forvaltning av elg, hjort og rådyr*», skal kommunen vedta mål for utviklingen av bestandene av elg, hjort, og rådyr der det er åpnet for jakt på artene. Målene skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på naturmangfold, jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg og bane. De kommunale målsettingene skal være realistiske, konkrete og etterprøvbare, og legger føringer for bestandsplanene, som utarbeides av jaktrettighetshavere i kommunen.

2. Lovgrunnlag

Hjorteviltet skal forvaltes i samsvar med nasjonale lover og forskrifter. Herunder også kommunale forskrifter. Kommunens rolle som offentlig organ skal sikre at lovverket følges.

Følgende lover og forskrifter legger premisser for målsettingene i forvaltningen av hjorteviltet i Hattfjelldal kommune:

-Lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven) LOV-2025-06-20-102 trer i kraft 01.07.2026 og erstatter Lov om jakt og fangst av vilt (viltloven) LOV 1981 -05-29-38.

-Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) (LOV-2009-06-19-100)

-Lov om dyrevelferd (LOV-2009-06-19-97)

-Lov om skogbruk (skogbrukslova) (LOV-2005-05-27-31)

-Forskrift om åpning av jakt på hjortevilt, Hattfjelldal kommune, Nordland

-Forskrift om forvaltning av hjortevilt (FOR-2016-01-08-12)

-Forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst (FOR 2002-03-22-313)

-Forskrift om jakt og fangsttider samt sanking av egg og dun for jaktsesongene Fra og med 1.april 2022 til og med 31.mars 2028 (FOR-2022-01-21-128)

-Forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort (FOR 2011-05-15-537)

3.Nasjonale føringer

I henhold til formålsparagrafen i viltressursloven skal viltet forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og dyrevelferdsloven.

Betydningen av bestandenes leveområder, med tanke på produktivitet og mangfold, er fremhevet i §1, *forskrift om forvaltning av hjortevilt*.

§ 1. Formål

Formålet med denne forskrift er at forvaltningen av hjortevilt ivaretar bestandenes og leveområdenes produktivitet og mangfold. Det skal legges til rette for en lokal og bærekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsmessig bruk av hjorteviltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som fører til at hjortevilt ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser.

I 2009 utarbeidet Direktoratet for naturforvaltning «Strategi for forvaltning av hjortevilt» der hovedformålet har vært å etablere et grunnlag for en fremtidsrettet forvaltning. Denne strategien ble evaluert i 2021, og behovet for å rette fokus på utfordringene forvaltningen forventes å stå ovenfor i fremtiden ble påpekt. Landbruksdirektoratet sendte i 2025 en ny strategi ut på høring. Strategiens visjon er «Robuste bestander i en natur i endring» og hovedmålet er å utvikle en langsiktig høstingskultur med formål å forvalte ressursene til det beste for hjorteviltartene. Dette innebærer å:

- Sikre en mest mulig naturlig demografi i bestandene.
- Sikre en eldre gjennomsnittsalder i bestandene.
- Sikre sammenheng mellom tetthet og samlede beiteressurser.
- Større fokus på hvilke individer som er igjen etter jakta.

Strategiens fem satsingsområder legger føringer for hvordan hovedmålet skal nås:

- Grenseløs forvaltning
- Redusere arealbrukskonflikter
- Sikre best mulig vilthelse
- Fremtidens jaktutøvelse baseres på samfunnets normer og verdier.
- Hjortevilt som næring. Lokal næringsutvikling baseres på langsiktig forvaltning som sikrer robuste bestander.

4.Forvaltningsnivå for hjortevilt.

-Landbruks- og matdepartementet har ansvaret for den ordinære forvaltningen etter viltloven og for jakt- og fangstutøvelsen på viltarter som miljømyndighetene har bestemt er høstbare.

-Landbruksdirektoratet er viltmyndighet for høstbare viltressurser. Landbruksdirektoratet skal utøve myndighet etter viltloven med forskrifter som er bestemt av Landbruks- og matdepartementet.

-Miljødirektoratet eier Hjorteviltportalen, som er landets overbyggende og samlende nettsted om hjortevilt. Driftes av NINA

-Statsforvalteren skal være rettsikkerhetsinstans og veileder i saksbehandling og klageinstans for kommunale vedtak vedrørende hjortevilt.

-Fylkeskommunen har ansvar for koordinering og veiledning av kommunene vedrørende forvaltning, og skal ivareta bestands - og samfunnsmessige hensyn på et regionalt nivå.

-Kommunen har ansvar for de offentlige verdiene knyttet til hjortevilt og er en viktig aktør og ansvarshaver i lokal forvaltning av elg, hjort og rådyr.

Kommunens oppgaver:

- utarbeide målsettinger for forvaltning av elg, hjort og rådyr
- sikre bærekraftige hjorteviltbestander, som ikke forårsaker uakseptable ulemper på andre samfunnsinteresser
- fastsette minsteareal
- godkjenne vald, bestandsplanområder og bestandsplaner, med utgangspunkt i lover og forskrifter
- tildele fellingstillatelser på elg, hjort og rådyr
- forvalte viltfondet
- ha fokus på færrest mulig viltpåkjørsler
- behandler søknader om skadefelling

5.Regionale og kommunale målsettinger

Regionale målsettinger

Nordland fylkesting vedtok i mars 2016 «*Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk 2016 – 2028*». Planen legger føringer for utformingen av kommunenes lokale målsettinger for forvaltning av hjortevilt, i samsvar med nasjonale lover og forskrifter. Dette innebærer at de regionale målsettingene også vil legge føringer for kommunens målsettinger i perioden 2026-2028.

Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk 2016 – 2028

Forvaltningen av høstbart vilt og innlandsfisk skal være basert på kunnskap og være bærekraftig og samfunnsnyttig. En forvaltning til det beste for viltet og innlandsfisken, samfunnet og de økonomiske interessene. God forvaltning kommer både naturmiljøet og samfunnet til gode. Det er vesentlig for artsmangfoldet. Det er viktig for grunneierne som forvalter jakt - og fiskerettigheter og driver land - og skogbruk. Viltet og fisken er ikke minst viktig for rekreasjon, matauk og livskvalitet gjennom jakt, fiske og friluftsliv.

Planen skal være et verktøy for å fremme godt samarbeid mellom forvaltningen, rettighetshavere, jegere og fiskere og den øvrige befolkningen. Samarbeid om og bred deltakelse i forvaltning fremmer en helhetlig tankegang og legger til rette for at større geografiske områder ses under ett. Dette vil bidra til en bærekraftig forvaltning med god balanse mellom ulike interesser.

Målsetting og strategi for å oppnå bærekraftig bestandsutvikling av fylkets elgbestand.

Avskyting i Nordland skal være slik at den enkeltes kommunes elgbestanders kondisjon ikke reduseres.

Strategier for å oppnå målsettingen:

- 1. Elgbestanden i Nordland skal ha et gjennomsnittlig kjønnsforhold på maksimalt 1,7 kyr per okse.*
- 2. Kommunene skal i sine målsettinger ta bevisst stilling til størrelsen på sine elgbestander.*
- 3. Alle kommuner skal ved utforming og rullering av kommunale målsettinger for hjorteviltforvaltning synliggjøre og vurdere forholdet mellom beitetilgang og størrelse på elgbestanden. Beitetaksering skal inngå som verktøy i dette arbeidet.*
- 4. Sett elg per jegerdag i Nordland skal gjennomsnittlig ligge på maksimalt 0,8.*
- 5. Gjennomsnittlig slaktevekt på kalv skal ikke reduseres over 5 - årsperioder i den enkelte kommune, eller i fylket som helhet.*
- 6. Produksjonsraten («sett kalv per ku» og «sett kalv per kalvku») skal ikke reduseres over 5 - årsperioder i den enkelte kommune eller i fylket som helhet.*

Kommunale målsettinger

Hattfjelldal kommune skal ved hjelp av målsettingene utvikle en strategi for bærekraftig forvaltning av hjorteviltbestanden i kommunen, med fokus på livskraftige og sunne hjorteviltbestander, og en forvaltning med bred legitimitet som er basert på samarbeid og kompetanse. Statistikk fra hjorteviltregisteret skal være et viktig grunnlag for utarbeiding av målsettingene, sammen med nasjonale og regionale krav og anbefalinger.

Målsettingene skal også være et styringsverktøy for utarbeiding av jaktrettshavernes bestandsplaner, og skal ikke detaljstyre jaktutøvelsen.

PRU, valdledere, skogeierlaget, bondelaget og bonde og småbrukerlaget skal være involvert i hjorteviltforvaltningen for å sikre en best mulig enighet rundt målsettingene, og et best mulig kunnskapsgrunnlag, både for forvaltningen og for arbeidet med bestandsplanene.

6.Status for hjorteviltforvaltningen i Hattfjelldal kommune

Tellende areal

Art	Antall vald	areal
Elg	5	991637
Hjort	3	732735
Rådyr	1 (Statskog sør)	473445

6.1. Minsteareal

Ved endring i forskrift FOR-2017-02-22-279 om åpning av jakt på Hjortevilt i Hattfjelldal kommune, ble følgende endringer i minsteareal vedtatt i KS-sak 5/2026: (Uendret areal er uthevet)

Områder	Elg	Hjort	Rådyr
Krutfjell	8000		
Statskog nord	3500		
Statskog sør	3500	5000	10 000
Hattfjelldal viltområde	3000	5000	
Susendal/Ørjedal Storviltområde	4000	5000	

6.2. Bestandsmål og utvikling.

6.2.1 Rådyr

Det er ingen tradisjon for jakt på rådyr i kommunen. Naturgitte faktorer som snøforhold og predatortrykk er viktigste regulatorer for bestandsutviklingen. Påkjørsler utgjør en svært liten påvirkningsfaktor. Kun ett rådyr ble registrert påkjørt i 2025.

Det er ingen indikasjoner på at bestanden har en unormal utvikling, og målsettingen er å følge med videre på utviklingen.

6.2.2. Hjort

Forvaltningsprosjekt

Kommunene Grane, Vefsn og Hattfjelldal har i samarbeid med Norsk Hjortesenter søkt Nordland fylkeskommune om midler til et interkommunalt forvaltningssamarbeid i perioden 2026-2027.

Hjortetettheten i Hattfjelldal kommune følger tilsynelatende samme mønster som nabokommunene Grane og Vefsn. Alle tre kommunene er ennå i en tidlig fase, og kunnskap om hjortens bevegelser og bestandsutvikling er relativt ukjent.

Det er viktig å være tidlig ute med å etablere kunnskapsgrunnlag og forvaltningsopplegg som et forsøk på å unngå en negativ utvikling som dessverre opptrer i mange av landets hjorteområder lengre sør. I første omgang settes det ut viltkameraer i alle kommunene i et forsøk på å lære mer om bestandsstruktur og områdebruk. I 2027 planlegges GPS- merking for mer detaljert kunnskap om områdebruk.

Status:

Minstearealet er permanent endret i forskrift fra 10 000 til 5000 daa/dyr. Uten en gjeldende bestandsplan for hjort gjøres tildelingen av kommunen for hvert år.

Fellingsstatistikken viser at hjortejakt ennå ikke er etablert godt nok i kommunen, men med tidlig jaktstart og fokus på jakt på innmark, bør det være mulig å øke jaktuttaket betraktelig..

Fellingsresultat

År	Hannkalv	Hunnkalv	1-årig hann	1 årig hunn	Eldre hann	Eldre hunn	Tildelt/fellings%
2022	0	1	0	0	0	0	27 / 4%
2023	4	1	4	0	3	3	68 / 22%
2024	1	1	2	5	4	2	146 /10%
2025	1	1	1	1	2	3	146 / 6%

Strategier for økt jaktuttak må etableres bedre i valdene, og med store kvoter må fordeling og uttak av dyr i alders- og kjønnssegmentet overvåkes nøye.

Når det gjelder bestandsutviklingen i perioden med jakt, har indeksene i «sett hjort»-rapportering i Hjorteviltregisteret begrenset verdi, da det statistiske materialet er for lite til å vise signifikante bevegelser i bestandsstrukturen. Det er kun registrert 174 jegerdager i 2022, 614 i 2023, 1000 i 2024 og 790 i 2025.

Avskytingen viser en relativt jevn fordeling i kjønn og alder, men siden dette er en bestand som består av rømninger fra lokale oppdrett (hovedsakelig koller) og innvandrede individer, er det grunn til å tro at vi har en bestand med et overskudd av koller og bør ta hensyn til dette i forvaltningen ved å ta ut noen flere koller i jakta. Indeksen sett kolle pr bukk i 2025 er på 3,38. Vekstpotensialet er derfor for stort med tanke på en ønsket reduksjon i bestanden.

Siden både hjort og elg har tilnærmet lik diett om vinteren, er det også et viktig argument for bestandsreduksjon for hjort. Vinterbeitet har allerede vært presset over flere år av elg, og det er ikke rom for økning i beitepresset. I hvor stor grad hjorten overvintre i Hattfjelldal, er et av mange spørsmål som forvaltningsprosjektet skal sette søkelys på.

Målsettinger for 2026-2028

Avskytingen må økes, og valdene må ta tak i utfordringene. Uten bestandsplaner for de enkelte vald vil kommunen sette årlige kvoter, med hovedvekt på ungdyr og kalv som tidligere. Store bukker spares i størst mulig grad for en best mulig forvaltning av bestanden. Dette er i tråd med forskning på forvaltning av bestander der reduksjon i antall dyr er hovedmålet. Siden status for sett kolle pr bukk er 3,38 må kolleandelen i bestanden ned til ca 1,5.

Minstearealet er satt til 5000 daa. Dette gir store kvoter. Valdene må derfor lage gode strategier for en mest mulig effektiv jakt, både med tanke på hjortens arealbruk, rettet avskyting og en best mulig fellingsprosent. Redusert fellingsavgift for hjort er videreført og forankret i kommunal forskrift.

I løpet av målsettingsperioden satses det på å etablere felles forvaltningsmål for alle tre kommunene i det nye interkommunale hjorteprosjektet.

6.2.3. Elg

Hovedfokus skal fortsatt være en reduksjon av bestanden tilpasset beitegrunnlaget om vinteren. I tillegg skal ku-andelen i bestanden reduseres, da ku/okse-forholdet ligger på over 2:1. I en bestand som forvaltes for bestandsreduksjon må hovedfokus være å beholde de beste produksjonsdyrene, med en god kjønnsbalanse i uttaket. Dette er også dokumentert i ulike forskningsrapporter fra NINA.

Utdrag fra NINA rapport 2439 (2021):

...En slik bestand (for bestandsreduksjon) kan vi oppnå ved å velge en sterkt kalv- og ungdyrdominert avskytingsstrategi og midlertidig øke den relative avskytingen av hunndyr inntil bestandens kjønnsrate er omkring 50:50. En slik bestand vil være genetisk robust som følge av balansert kjønnsrate og høy kalveandel i avskytingen, og vil også bestå av relativt sett færre dyr vinterstid.

Gendriften er særlig stor når andelen okser synker under 30 % (ca. 2,33 ku pr. okse) Høy genetisk drift er uheldig fordi den taper bestanden for genetisk variasjon og i verste fall fører til akkumulering av skadelige gener i bestanden. Lav genetisk variasjon vil dessuten gjøre bestanden mindre tilpasningsdyktig i forhold til endringer i miljøet (eks. som følge av klimaendringer) og er derfor lite ønskelig.

Bestanden bør holdes ved moderate tettheter i forhold til bæreevnen for å unngå for stor belastning på annet biologisk mangfold. Ved slike bestandstettheter vil imidlertid dyrene kunne vokse raskere og oppnå høyere vekt og fruktbarhet ved fullvoksen alder. Kombinert med et høyt antall fullvoksne hanndyr vil det bidra til en bestand med stor opplevelsesverdi for menigmann og et begrenset antall jegere, og bør være en foretrukken strategi i områder der økonomiske hensyn er underordnet.

I NINA-rapport 1701 nevnes også ulike jaktforvaltningsstrategier, der forvaltningsmål settes opp mot fordeler og ulemper. En bevaringsøkologisk tilnærming bidrar til høy andel eldre dyr i bestanden, og gjør den genetisk robust og med høye vekter, men med ulempene lavt uttak av kjøtt, færre skuddmuligheter og også følelsesmessig utfordrende siden dette er en jaktstrategi som krever et høyt uttak av kalv.

Alle strategiene som nevnes i rapporten har både fordeler og ulemper, og kommunen skal i tillegg samarbeide med jaktrettshaverne om strategier som er gjennomførbare.

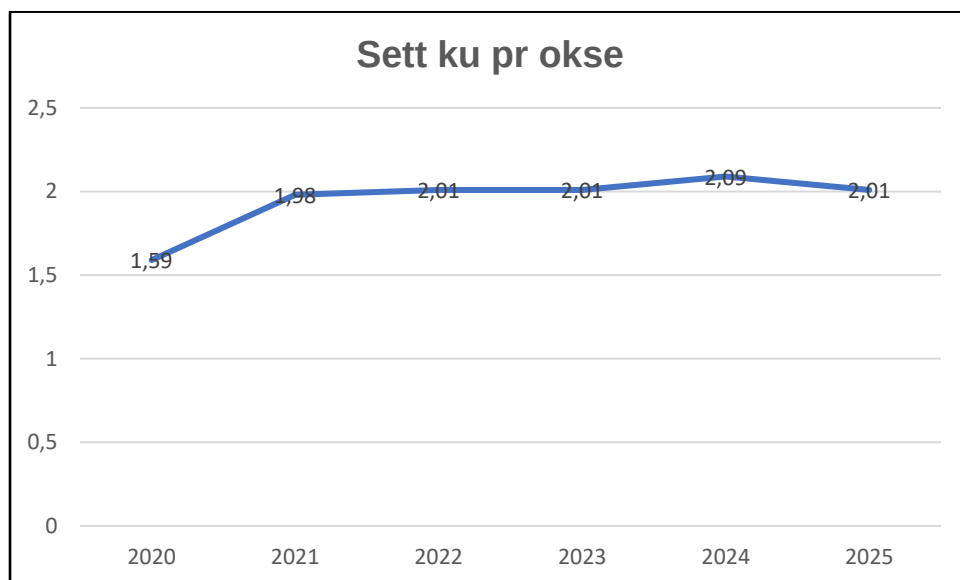
Hovedprinsippet for kommunens målsettinger er å ikke detaljstyre jaktrettshavernes bestandsplaner, men å etablere en felles forståelse av hvilke løsninger som er best for de utfordringene som er- og som kommer, og for å imøtegå de krav som stilles for en bærekraftig og robust bestand. Personlige preferanser og synspunkter på dette har ingen plass i målsettingene, men kan tas hensyn til i bestandsplanene så lenge hovedprinsippene følges i bestandsplanperioden. Bestandsmålene skal følge regionale målsettinger og være etterprøvbare. Følgende målsettinger vil være viktige indikatorer på måloppnåelse:

1.Elgbestanden i Nordland skal ha et gjennomsnittlig kjønnsforhold på maksimalt 1,7 kyr per okse.

For Hattfjelldal:

Kjønnsfordelingen av voksne dyr (1 ½ år og eldre), målt med sett ku pr. okse, viser en jevn stigning av andel ku sett i forhold til okse. Dette gir en indikasjon på at kjønnsfordelingen nå går i feil retning, med flere kyr pr okse enn målsettingene. Hovedårsaken til dette er at det i et par år ble felt flere hanndyr enn hunndyr under jakta. I 2022 ble det felt 59% ungoxer/okser og i 2023 - 56%. Det er også til dels store forskjeller

mellom vald. Kalveandelen i uttaket er ikke med i beregningene, da variasjonene i kjønnsuttaket er mer tilfeldig og variasjonene utjevnes over tid.

Figur 1. Prosent sett ku pr. okse i Hattfjelldal kommune i perioden 2020 - 2025. Sett ku pr. okse viser utviklingen i kjønns sammensetning for dyr som er ett år eller eldre. Data fra Hjorteviltregisteret.

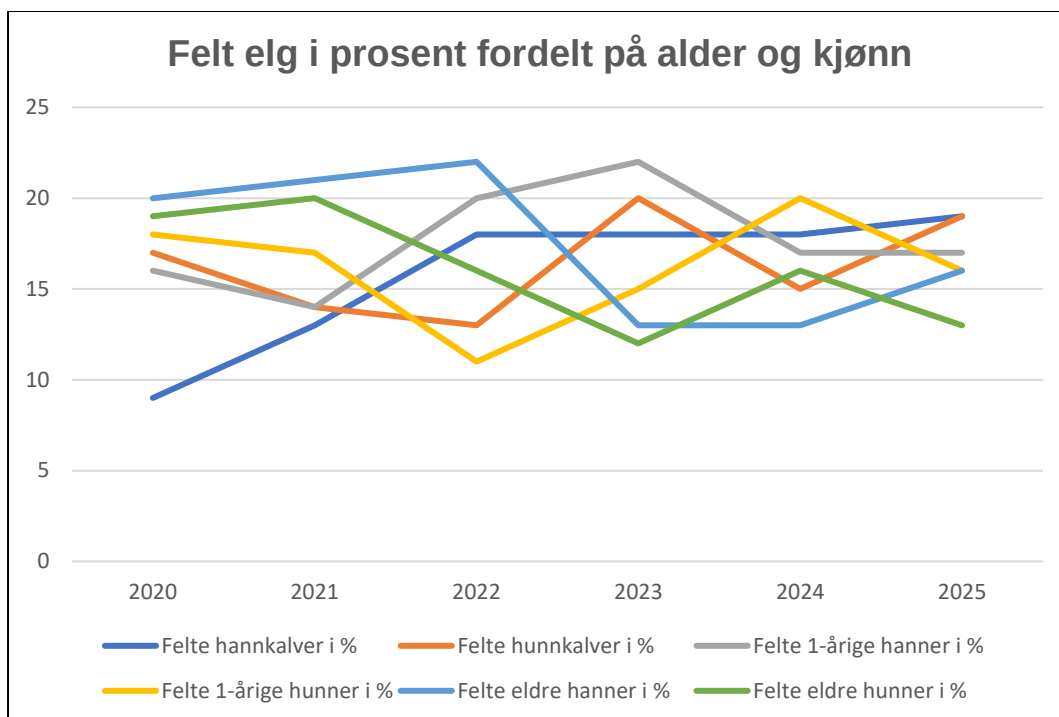
Målsettingsperioden 2026-2028

Indeksen viser at ku-okseforholdet på 2,01:1 for 2025 er for høyt i forhold til ønsket utvikling. Prosent sett ku pr okse skal ikke stige videre, men avta og normaliseres mot maks 1,7. Dette innebærer at det skal være fokus på en bevisst reduksjon av kyr i avskytingen, for å sikre en best mulig bærekraftig bestand. Dette er også påpekt av skognæringen lokalt. Regionalt er målsettingen maks 1,7 ku pr okse, og det skal også være en målsetting for den kommunale forvaltningen, derfor økes ku-andelen til 25% av ku/oksekvoten på 40%. I tillegg skal kvigeandel for ungdyr økes til 35% av 60% totalt.

2. Kommunene skal i sine målsettinger ta bevisst stilling til størrelsen på sine elgbestander.

For Hattfjelldal:

Kommunen baserer sine målsettinger på statistikk om elgbestanden fra Hjorteviltregisteret, i tillegg til viktige registreringer av status på vinterbeitet. Overhengende målsetting har siden 2018 vært å redusere bestanden til et bærekraftig nivå. Utfordringene ved bestandsreguleringer er imidlertid at kjønns- og alderssammensetning i kommunens målsetting og den konkrete avskytingen kan variere til dels mye mellom år. Strategier for utjevning av slike uønskede variasjoner i planperioden skal fastsettes for både målsettinger og valdenes bestandsplaner.

Figur 2. Felt elg i prosent fordelt på kjønn og alder i Hattfjelldal kommune i perioden 2020 - 2025. Data fra Hjorteviltregisteret.

I perioden 2020-2022 var minstearealet redusert med 50% og med lav fellingsprosent. For høye kvoter kan påvirke kjønns- og alderssammensetningen negativt ved at enkelte segment velges bort når kvoten er for høy i forhold til jaktinnsatsen. Utover i perioden er det færre store forskjeller i uttaket, og i 2024-25 ble differensiert minsteareal prøvd ut. Kvotene ble redusert og fellingsprosenten gikk opp.

Målsettingsperioden 2026-2028

Med en permanent endring i minsteareal i forskrift, og med differensiert minsteareal for de enkelte vald skal det nå være mulig å planlegge for en langsiktig forvaltning, der premisene er satt og planperioden på 3 år gjør det mulig for de enkelte vald å planlegge for en best mulig måloppnåelse i samsvar med målsettingene. Fokus skal fortsatt være på et balansert uttak for en robust og bærekraftig bestand, med en målrettet kjønnsfordeling, der hunndyrandelen i bestanden skal reduseres,- og med aldersfordeling på 60% kalv/ungdyr, med minimum 15% kalv, og maks 45% ungdyr.

3. Alle kommuner skal ved utforming og rullering av kommunale målsettinger for hjorteviltforvaltning synliggjøre og vurdere forholdet mellom beitetilgang og størrelse på elgbestanden. Beitetaksering skal inngå som verktøy i dette arbeidet

For Hattfjelldal:

Kunnskap om vinterbeitetilgang og beiteskader på skog er viktige faktorer for forvaltningen. Hjorteviltforskriften presiserer dette i formålsparagrafen ved at forvaltningen av hjortevilt skal «ivareta bestandenes og leveområdenes produktivitet og mangfold. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som fører til at hjortevilt ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser».

Beitetaksering skal være et viktig bidrag, –og grunnlag for elgforvaltningen i Hattfjelldal. I 2023 ble det gjennomført en vinterbeitetaksering i kommunen, der 30 bestand ble taksert i elgens vinterbeitesoner. Dette ble fulgt opp med en overvåkingstakst i 2024, der halvparten av bestandene fra 2023 ble taksert som en overvåkingstakst. Begge takstene ble gjennomført etter Solbraa/Hårstad-metodikk, en modell utformet for taksering av beitetilstand og beiteuttak. Resultatet fra overvåkingstaksten viste fremdeles stort press på elgens viktigste beiteplanter fra hovedtaksten i 2023, men noe nedgang på bjørk, furu og gran.

Det er flere faktorer som påvirker variasjoner i beiteuttak. Derfor skal resultater i overvåkingstakster tolkes som indikasjoner på tilstand, som i tillegg til indekser fra Hjorteviltregisteret, bidrar til et viktig kunnskapsgrunnlag for forvaltningen.

Målsettingsperioden 2026-2028

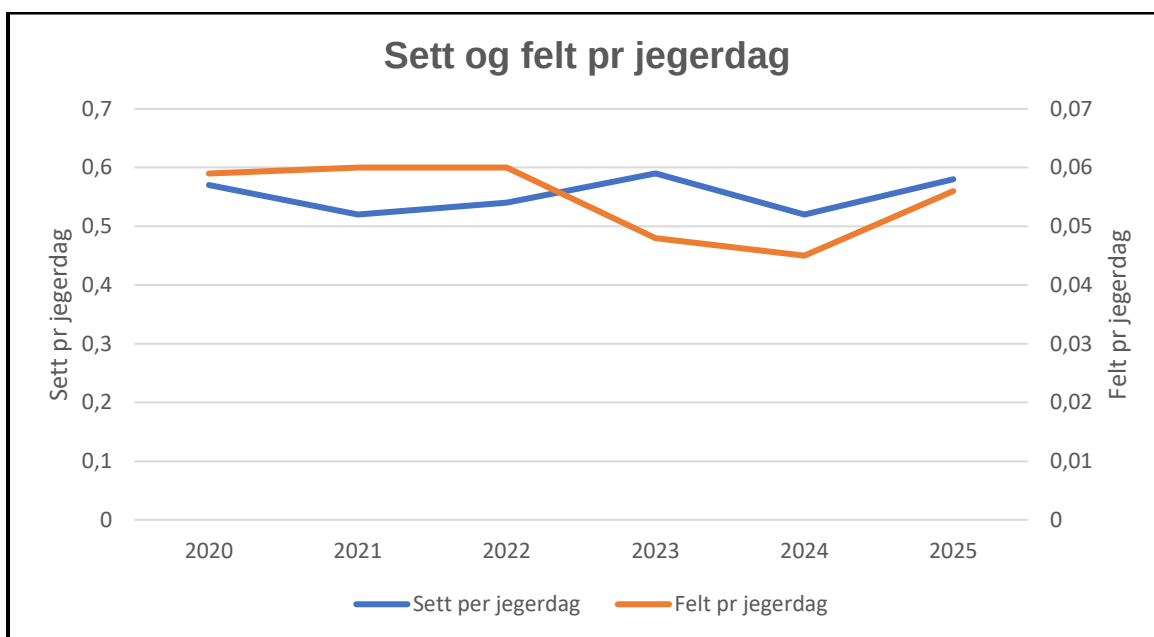
Overvåkingstakster er et viktig kunnskapsgrunnlag for forvaltningen, og skal videreføres i målsettingsperioden som et samarbeid mellom kommunen, skogeierlaget og Statskog. Det skal gjennomføres minst en overvåkingstakst i målsettingsperioden.

4. Sett elg per jegerdag i Nordland skal gjennomsnittlig ligge på maksimalt 0,8.

For Hattfjelldal:

Sett elg-verdier pr jegerdag kan variere med ulike observasjonsforhold og jaktmetoder, og også antall timer i terrenget (antall dager er uavhengig av timeantall), de gir derfor best tendens sett i sammenheng med andre indekser, som for eksempel sett elg som i figur 3 under.

Indeksen viser den relative utviklingen i observasjoner over 6 år. Den sier ikke noe om den faktiske bestandsstørrelsen. Sett elg pr. jegerdag viser variasjoner over år i perioden 2020-2025, men ligger under maksverdi for målsettingene på 0,8. Sett elg-statistikken er sårbar for små endringer i faktorer som påvirker observasjoner i felt, mens indeksen felt pr jegerdag tar utgangspunkt i en konkret faktor, og samsvarer med fellingsprosent over år. For 2024 og 2025 nærmer det seg en korrelasjon mellom sett og felt pr jegerdag som kan ha en sammenheng med differensiert minsteareal og en mer effektiv jakt.

Figur 3. Sett elg pr. jegerdag og felt elg pr. jegerdag for Hattfjelldal kommune i perioden 2020 - 2025. Data fra Hjorteviltregisteret.

Målsettingsperioden 2026-2028

Sett elg rapportering bidrar til viktig informasjon om jegerens observasjoner, og regional –og kommunal målsetting på maksimal 0,8 dyr pr dag er en grei målsetting som en del av det helhetlige bildet av bestanden i statistikken i Hjorteviltregisteret

5. Gjennomsnittlig slaktevekt på kalv skal ikke reduseres over 5 - årsperioder i den enkelte kommune, eller i fylket som helhet.

For Hattfjelldal:

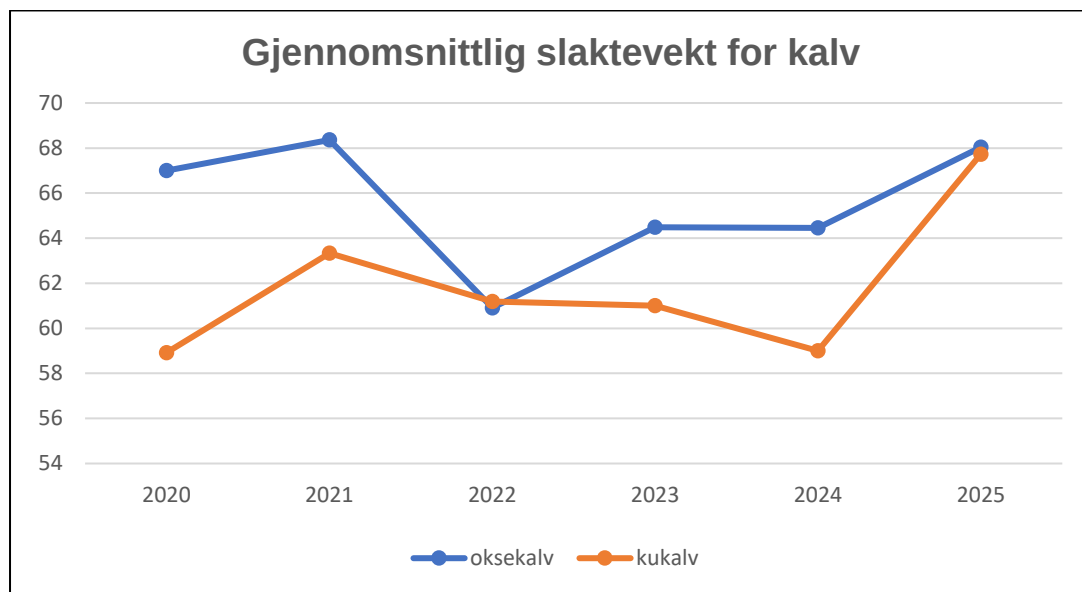
Slaktevektene for kalv og ungdyr (1 ½ år) er en god indikator på bestandens kondisjon. Store kalver og ungdyr tåler vinterforholdene bedre og har større sjanser for å bli store voksne. Store kyr føder også tyngre

og flere kalver, og store okser gir større sjanser for tidligere kalving og større kalver (Elgen på Vega, NINA,2019).

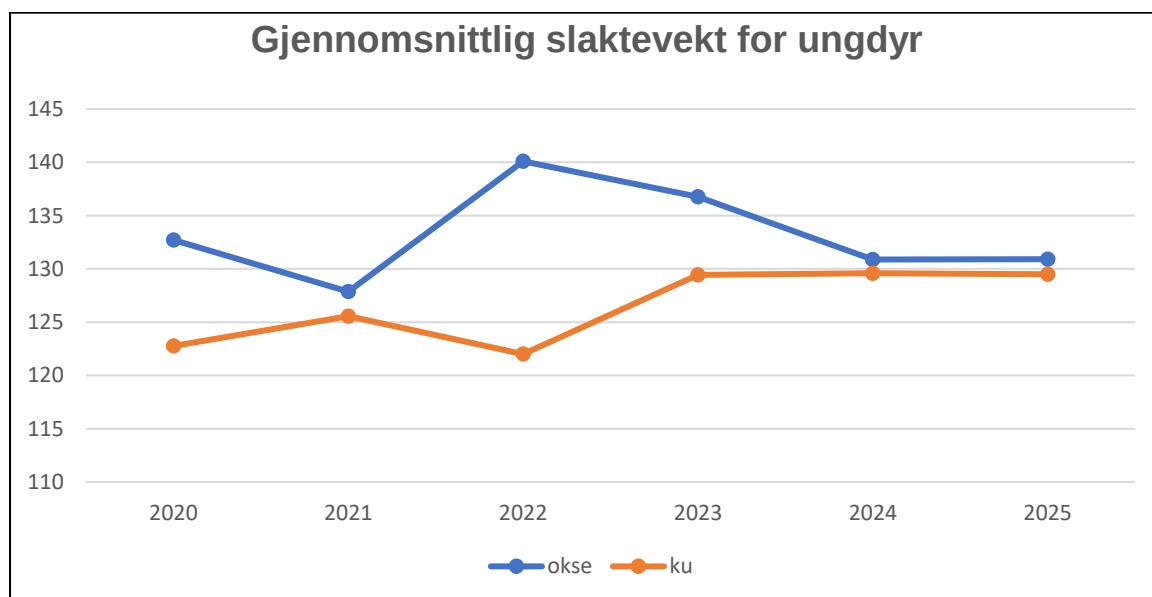
Fra Elgen på Vega, NINA,2019.

«For lite voksne okser i en bestand kan gi forsinket brunst og svake kalver inn i vinteren. Redusert kalvevekst på kukalver gir også en stor sannsynlighet for små halvannetårs-kviger med forsinket kjønnsmodning og lavere kalveproduksjon senere i livet. En reduksjon i kalvevekt kan altså gi langsiktige konsekvenser for den gjennomsnittlige reproduksjonsevnen i bestanden».

Gjennomsnittsvekt for kalv-uansett kjønn er på vei opp etter en periode med dårlige vekter i 2022-2024. Vektene påvirkes av flere faktorer, men vektoppgang er et godt tegn. Store kalver påvirker bestandens kondisjon og produksjonsevne positivt.

Figur 4 Gjennomsnittlig slaktevekt for kalv i Hattfjelldal kommune i perioden 2020 - 2025. Data fra Hjorteviltregisteret.

Figur 5. Gjennomsnittlig slaktevekt for ungdyr i Hattfjelldal kommune i perioden 2020 - 2025. Data fra Hjorteviltregisteret.

Gjennomsnittsvekt for ungdyr, uansett kjønn, ser ut til å følge samme tendens for 2024 -2025. I 2022 ble det felt spesielt mange hanndyr, og vektene for unge okser ligger på 140 kg. Dette var et spesielt år, med stor kvote, laveste antall jegerdager, laveste fellingsprosent (58%) og høyest antall hanndyr i avskytingen. Dette vil alltid være en utfordring når kvotene blir for store i forhold til jaktinnsatsen, og jaktuttaket er en viktig faktor som har ringvirkninger for bestandsutviklingen flere år etterpå.

Siden vektstatistikken er basert på skutte dyr, kan figur 5 vise tendenser i utvelgelsen av dyr, spesielt for ungokser, men fra 2023 reduseres vektene gradvis for ungokser, mens kviger øker i vekt og begge kjønn normaliseres på rundt 130 kg i 2024 og 2025.

Gjennomsnittsvekten varierer en del mellom 2021-2023, og ved å se nærmere på statistikken er det til dels store forskjeller i vekt for alle kategorier dyr, både innad i valdene og mellom vald, som selvsagt også påvirker gjennomsnittet. Sett over 5 år er det en liten nedgang for hanndyr, både ungokser og kalver, mens det er en svak oppgang for kviger og uendret for hunnkalver.

Jaktseleksjon kan være en grunn til registrert vektnedgang, men det vil være viktig å følge med på utviklingen.

Målsettingsperioden 2026-2028

Vektene for kalv skal ikke reduseres, og gjennomsnittet økes opp mot 70 kg. Ungdyrvektene skal økes, spesielt for okser.

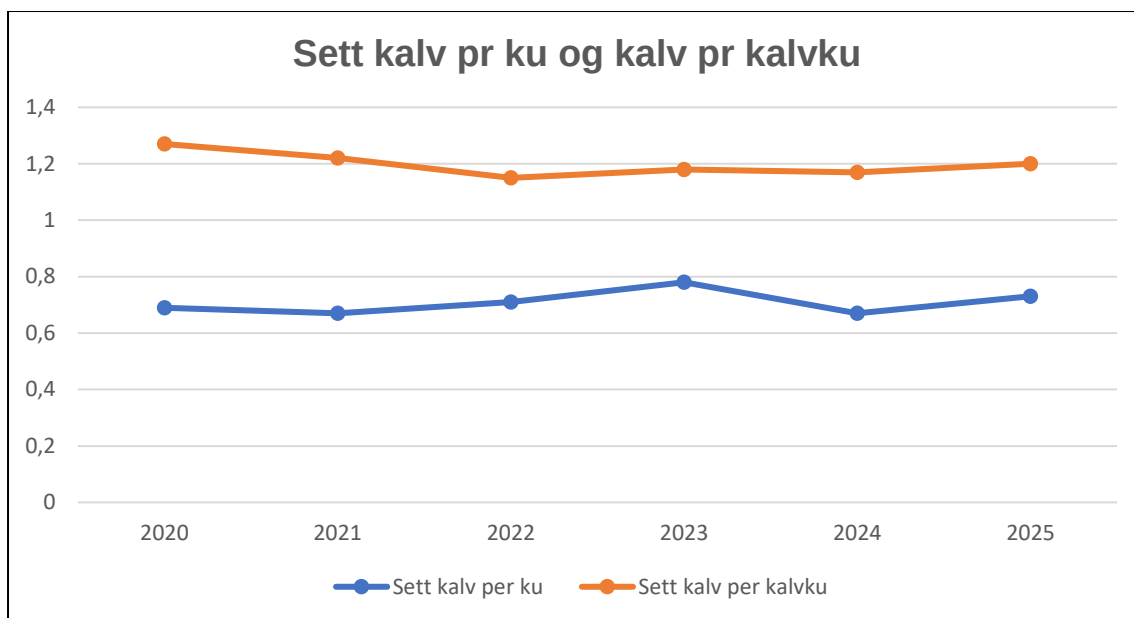
6. Produksjonsraten («sett kalv per ku» og «sett kalv per kalvku») skal ikke reduseres over 5 - årsperioder i den enkelte kommune eller i fylket som helhet.

Sett kalv pr kalvku kalles gjerne tvillingraten og viser hyppigheten av tvillinger i bestanden. Det er også en indikator på kyrenes alderssammensetning, fordi sannsynligheten for å få tvillinger er størst for kyr eldre enn 4-5 år. Sett kalv pr ku viser utviklingen i rekrutteringen av kalv til bestanden.

For Hattfjelldal

Indeksen for tvillingkalv kan variere mellom 1-2, hvor 1 betyr at ingen kyr har blitt observert med tvillinger, mens 2 betyr at alle kyr som har kalv, har blitt observert med tvillinger. Reproduksjonsratene sett kalv pr. ku og sett kalv pr. kalvku viser en ganske stabil utvikling over de siste 5 år. En svak oppgang for begge kategorier i 2025 medvirker til at reproduksjonsraten holder seg stabil. Sett kalv-statistikken vil selvsagt påvirkes av kalv som felles under jakt, men indeksene gir et bilde på stabilitet og produksjon i bestanden over tid.

Produksjonsraten avhenger av en god kjønns- og aldersfordeling i bestanden, som skal være hovedprinsippet i forvaltningen. Produksjonsrate og vektutvikling vil være viktige indikatorer på bestandens tilstand og en god målestokk på om bestandsreduksjonen følger målsettingene om en sunn og bærekraftig bestand.

Figur 6. Sett kalv pr. ku og kalv pr. kalvku i Hattfjelldal kommune i perioden 2020-2025. Data fra Hjorteviltregisteret.

Målsettingsperioden 2026-2028

Indikatorene for sett kalv pr ku og kalv pr kalvku skal ikke reduseres i målsettingsperioden.

7.Målsettinger for hjorteviltforvaltningen i Hattfjelldal kommune

7.2. Elg

En bærekraftig bestandsreduksjon, med fokus på et balansert kjønns- og aldersuttak, vil fortsatt være hovedelementet i kommende målsettingsperiode, og følgende strategi vil være viktig i dette arbeidet:

- De store produktive oksene skal spares i størst mulig grad.
- Siden det er indikasjoner på et for høyt ku-okseforhold på 2,01:1 skal det tas ut noe flere hunndyr enn okser i voksen-segmentet.
- Kalv/ungdyr-kvoten skal fortsatt ligge på ca 60 %, med minimum 15% kalv og maks 45% ungdyr. For ungdyr bør det tas ut et lite overskudd av kviger.
- Kommunen skal unngå en detaljstyring av jaktrettshavernes planlegging og jaktutøvelse. Siden de mest selektive jaktstrategiene også er de mest innsatskrevende, må det utarbeides gode strategier i bestandsplanene for en best mulig effektiv jakt.

Beiteskader på skog og landbrukseiendom skal holdes på et akseptabelt nivå. Tilgang på vinterbeite er begrensende faktor for elgbestanden, og bestandsstørrelsen skal være tilpasset beitegrunnlaget i elgens leveområder. Beitetrykket på elgens viktigste vinterbeiteplanter (rogn, osp og selje) bør i perioden tilnærmes beitegrad 2, som er 33 % eller mindre. I tillegg er det viktig å beholde ung bjørk i skogreisingsmark, der dette er mulig for å avlaste barplanter.

Etterprøvbart: Overvåkingstakst skal gjennomføres minst en gang i elgens vinterbeiteområder i målsettingsperioden.

-For å få kontroll over veksten i elgbestanden er det viktig at det felles flest mulig av tildelte dyr i valdet. I bestandsplanene hos de enkelte vald skal det ligge strategier for dette. Resterende kvote i jaktfelt som ikke jaktes på kan overføres til andre jaktfelt etter en fordelingsnøkkel som valdene selv bestemmer.

-Vektgrense 150 kg. Små eldre dyr under 150 kg går som ungdyr, men skal rapporteres med rett alder.

-Det skal fortsatt være fokus på å redusere antall- og risiko for viltpåkjørsler, spesielt på enkelte, utsatte strekninger. Antall påkjørsler bør ikke overstige 10% av jaktutbyttet.

- Kommunen skal ha en god og funksjonell beredskap for ettersøk og fallviltåndtering. Alt fallvilt skal beskrives på skjema og leveres kommunen for registrering i Hjorteviltregisteret.

Veiledende avskytingsmodell for å oppnå målsettingene:

Elg

Kjønn:

Maksimalt: 15% eldre okse
25% ku
Ungdyr ca 45% hanndyr/55% kviger.

Alder:

Minimum 60% kalv/ungdyr (minimum 15% kalv)
Maksimalt 40% voksne

Valdene oppfordres til å bevare store okser. De bidrar til en mer aktiv brunstperiode, god kvalitet i bestanden og gode naturopplevelser, både for jakt og friluftsliv.

7.3. Hjort

Det er lite kunnskap om hjortebestanden i kommunen, men i løpet av målsettingsperioden er målet å etablere et bedre kunnskapsgrunnlag for forvaltningen i samarbeid med Norsk Hjortesenter. I sammenheng med pågående hjorteprosjekt skal det med bakgrunn i innhentet kunnskap og erfaringer utarbeides et felles forvaltningsmål for kommunene Grane, Vefsn og Hattfjelldal i løpet av målsettingsperioden.

Jakt på hjort er fremdeles lite utbredt i kommunen, og må intensiveres for å redusere bestanden til et bærekraftig nivå. Det blir viktig å etablere et godt samarbeid innad i valdene for å jakte der hvor hjorten oppholder seg, uavhengig av jaktfelt.

Valdene skal fokusere på gode strategier for å øke fellingstallene og søke å etablere godt samarbeid innad i valdene for bedre måloppnåelse.

Med en overvekt av koller i bestanden må andelen hunndyr i avskytingen økes til 40%. For spissbukker og voksne bukker bør ikke avskytingen være høyere enn 20%.

Kommunen fordeler en årlig kvote med rettet avskyting for vald uten bestandsplan for hjort.

Veiledende avskytingsmodell for å oppnå målsettingene:

Hjort

minimum 40% kalv, Kalv kan felles i stedet for alle andre kategorier dyr.
maksimum 40% kolle
Maksimum 20% bukk

Valdene oppfordres til å bevare store bukker. De bidrar til en mer aktiv brunstperiode, god kvalitet i bestanden og gode naturopplevelser, både for jakt og friluftsliv.

7.4. Rådyr

Rådyrbestanden beskattes i hovedsak av rovvilt og snøforholdene om vinteren, og påvirkes i liten grad av jakt eller påkjørsler. Bestandssammensetning og størrelse er lite kjent, og gir ikke noe grunnlag for konkrete forvaltningsmål, men fra et forvaltningsperspektiv bør det også for rådyr legges vekt på uttak av kje, og balansere uttaket av bukk og geit.

Veiledende avskytingsmodell for å oppnå målsettingene:

Rådyr

Minimum 50% kje
Maksimalt 25% geit
Maksimalt 25% bukk.

8. Tiltak for måloppnåelse

8.1 Beitetakseringer

Overvåkingstakst gjennomføres minst en gang i målsettingsperioden. Taksering initieres og organiseres av grunneiere og skogeierlag i samarbeid med kommunen.

8.2 Gode bestandsplaner

En skjevhet i kjønns- og aldersbalansen vil prege bestandssammensetningen over tid, derfor er valdenes bestandsplaner et viktig redskap for å jevne ut uregelmessige uttak i målsettingsperioden.

Forvaltningsmessige muligheter for valdene:

Innenfor de offentlige rammene som kommune og nasjonale lover og forskrifter setter for privat forvaltning står grunneierne og jaktrettshaverne fritt til å iverksette forvaltningstiltak for å nå forvaltningsmålene.

I et vald som oppfyller offentlige krav og er godkjent, er det privatrettslig avtalerett som setter begrensninger for hvilke tiltak som kan iverksettes internt i valdet. Forslagene til forvaltningstiltak i valdene fordrer gode vedtekter og enighet internt i valdet.

Følgende tiltak foreslås:

- Utleie av restkvote Private grunneiere kan gjøre tilsvarende som Statskog, ved å leie ut jakt på restkvote som er igjen etter at jaktlaget har sikret sin del. Utleie kan føre til økt avskytingsprosent og ekstra inntekter til grunneier/jaktrettshaverne.
- Rest- og tilleggskvote på valdet. For å sikre at fellingstillatelsene blir utnyttet maksimalt kan valdet vedta regler om at f.eks.: kun 80 % av tildelt kvote blir tildelt til jaktfeltene ved starten av jakta. Potten (20 %) som er holdt igjen kan forvaltes som tilleggssdyr, som tildeles fortløpende til jaktfelt som har skutt tildelt kvote. Sammensetningen på kjønn og alder på dyrene som tildeles som tilleggssdyr kan justeres ut fra ønsket avskyting for å oppnå målsettingene.
Eksempel: tilleggssdyr tildeles kun som kalv eller ungdyr for å sikre tilstrekkelig uttak av unge dyr.
- Foreløpig evaluering og justering underveis i jakta i tillegg til møter etter endt jakt. Underveis kan valdet gjøre opp foreløpig status på avskytingen i valdet. Hvis en slik evaluering viser at fellingsprosenten ikke er tilfredsstillende eller kjønns- og alderssammensetningen i uttaket ikke er i tråd med målsetting, kan valdet (hvis enighet internt) omfordele utdelt kvote til jaktfeltene for å sikre tilstrekkelig uttak.

-Overføring av tildelte fellingstillatelser mellom år i en planperiode (gjelder kun områder med godkjent bestandsplan). Hattfjelldal kommune tillater vald/bestandsplanområder med godkjente bestandsplaner å overføre / forskuttere inntil 10 % av tildelt kvote mellom år innenfor en bestandsplanperiode.

8.3 Kommunens retningslinjer for kvoter/ jakt

- For storviltområder/viltområder/vald med bestandsplan blir kvote tildelt for hele planperioden.
- Ku skal ikke skytes fra kalv.
- Ved skadeskyting er det pålegg om pliktig ettersøk første dag, etter det skal kommunen og jaktrettshaver varsles. Ved pålegg om ettersøk neste dag, tar kontaktperson for ettersøk avgjørelse om når det skal avsluttes. Nabovald/jaktfelt kontaktes for best mulig kommunikasjon underveis i ettersøket.

9. Ansvarsfordeling

-Kommunens viltforvaltning: fagansvarlig for jord-, skog- og naturforvaltning 75184815

-lager utkast til kommunale målsettinger for politisk behandling.

-fastsetter minsteareal

-behandler søknader om vald/bestandsplaner

-sender ut fellingstillatelser

-rapporterer fallvilt og fellingsresultat til SSB

-krever inn fellingsavgift til viltfondet.

-Fallvilt: varsles først til politiet på tlf 02800, som kontakter kommunens egen fallviltgruppe.

-Valdansvarlige:

-kontaktpunkt mellom kommunal forvaltning og jaktrettshaverne

-søker om bestandsplan/vald/endringer i vald

-leverer fellingsresultat til kommunen via Hjorteviltregisteret

-følger opp jaktledernes registreringer i Hjorteviltregisteret.

-følger opp strategier og mål i bestandsplan underveis i planperioden

Gjeldende valdledere i Hattfjelldal:

Statskog nord, Statskog sør og Krutfjell storviltområde

Susendal/Ørjedal storviltområde

Hattfjelldal viltområde

Statskog, v/Magnhild Heidi Aabø

Linda Mari Aaslid

Kristian Moberget

10. Aktuelle frister for valdleder og jaktleder

-søke om godkjenning/endring av vald	valdleder	1.mai
-søke godkjenning/endring i bestandsplan	valdleder	1.mai
-søke kvotefri jakt på rådyr (kun for vald)	valdleder	1.mai
-Rapportere fellingsresultat til kommunen	valdleder	14 dager etter endt jakttid
-rapportere sett elg/hjort til kommunen	jakt-/valdleder	14 dager etter endt jakttid